

Memorialul Mănăstirii Căldărușani din județul Ilfov

Ruxandra Nemțeanu

Mănăstirea Căldărușani reprezintă un reper în istoria arhitecturii muntenești, căreia nu i s-a dedicat, după părerea mea suficientă considerație¹, deși este un document cheie pentru înțelegerea arhitecturii religioase și aulice a secolelor XVII, XVIII și XIX, dispunând în același timp de o semnificație culturală și memorială unică în România, aproape necunoscută.

Mănăstirea Căldărușani se află în fostul Codru al Vlăsiei, pe cursul Pociovaliștei, afluent al râului Ialomița, acolo unde această apă formează Balta Căldărușanilor, la cca 30 de km nord de București, în satul Lipia, județul Ilfov. Ansamblul monastic s-a dezvoltat în mica peninsulă, lungă de circa 0,3 km, orientată vest-est, înconjurată din trei părți de ape, beneficiind de un cadru natural cum puține edificii religioase îl posed.

Întreg ansamblul format din teren și construcții este nominalizat în actuala Listă a Monumentelor Istorice, incinta fortificată beneficiind de protecție legiferată anterior acestei liste, încă din perioada antebelică, a Primului Război Mondial.

Principala construcție a mănăstirii se datorează lui Matei vodă Basarab și este ceea ce s-a numit „cetatea”, incinta patrulateră adăpostind biserica mare printr-un zid de incintă, cu un turn de intrare.

O a doua curte monastică, exterioară „cetății” a fost creată ulterior, în mai multe etape istorice, din clădiri independente înșiruite, parcă așezate de-a lungul unui zid imaginar de incintă.

Pisania bisericii Mănăstirii Căldărușani pusă de Matei Basarab la terminarea acesteia², nu este însă și actul de naștere al așezământului, întrucât

¹ *De la Matei Basarab la Constantin Brâncoveanu*, în **SCIA**, Serie Artă Plastică, tom 42, 1995.

² „...Drept aceea și eu întru Hristos Domnul bun creștin singur țiitor a toată Țara Românească și de cea parte de munte și altele domnind, auzind acestea, repezitu-m-am cu pohta și cu gândul cel dumnezeiesc care este către sfintele biserici a le zidi și a le urzi și a le înfrumuseța cu cheltuiala din avuția ce s-au dat nouă de la Dumnezeu; întocmind acestea, vrut-am și aici în locul acesta care se chiamă Căldărușani a zidi casă Domnului, care loc singur domnia mea cu gândul l-am găsit întru mărirea și întru lauda Sfântului Marelui Mucenic Dimitrie celuia ce-i cură mir, ca să ne fie domniei mele și părinților mei întru veci

dintr-un document din 1637, domnul își întărea sieși satul în discuție³, semn că nu perfectase încă dania către mănăstirea Căldărușani „ca să fie mănăstirii sale de la Căldărușani de hrană”⁴.

Un alt document din 16 ianuarie 1639 menționează o valoare de 33 de ughi⁵ pentru o tranzacție referitoare la Căldărușani – „unde a făcut Domnul mănăstire”. Deja, în 28 aprilie 1638 Matei Basarab emitea un act din Căldărușani, în favoarea lui Udrea logofăt din Rădăcinești și a jupânesei lui Caplea, care cumpăraseră o moșie ce aparținuse jupânesei Anca, fiica lui Stanciu vornic din Sălătruc⁶. Stanciu era ispravnicul lui Matei Basarab la biserica de curte și la „palatul” său din Brâncoveni.

Timpul foarte scurt scurs între începerea și terminarea lucrărilor indică pe de o parte graba ctitorului de a vedea terminată biserica, iar pe de alta efortul considerabil depus de meșteri, întrucât edificiul este unul dintre cele mai complexe ridicate de Matei Basarab.

După terminarea zidirii bisericii, ctitorul său continuă cumpărarea de moșii, de rumâni, de obiecte de cult și nu uită să menționeze aproape cu fiecare nou document, că a construit-o „din temelie” act ce obliga la interzicerea închinării la alte mănăstiri „din Țara Grecească, la Sfeta Gora și în alte părți” a marilor ctitorii istorice ale țării.

Paul de Alep este primul vizitator care ne dă o descriere a ansamblului: „...o mănăstire măreață... Este vestită în această țară, fiind una dintre cele mai mari... Clădirea este întinsă și cu totul nouă din temelie, cu o biserică de o nespasă frumusețe, cu chilii și încăperi de o măreție domnească”.

Structura bisericii, singura dintre numeroasele ctitorii ale voievodului, care reia, interpretând într-o manieră personală, exemplul bisericii lui Neagoe din Mănăstirea Argeșului, cu interferențe venite de la biserica Mănăstirii Dealu a lui Radu cel Mare, o particularizează și face din ea un precursor al bisericii mari a mănăstirii Hurezi⁷.

pomenire, iar Împăratului celui de vecie, celui neputred, celui înțelept, celui nevăzut, unul Dumnezeu, aceluia să fie cinstea și măriia întru vecia de veac. Amin.

Și s-au început a se zidi din luna lui iulie 10 și s-au săvârșit în luna lui octombrie 20, iar din zidirea lunei leat 7147, iar de la Hristos 1638”. Transcriere din Fișa monumentului, din arhiva INMI, copiată de Radu Crețeanu după Damian Stănoiu, *Mănăstirea Căldărușani*, București, 1924, p. 20-21.

³ *Ibidem*, doc. 1030, p. 466.

⁴ *Ibidem*, doc. 1100, p. 492.

⁵ *Ibidem*, doc. 1368, p. 595.

⁶ *Ibidem*, doc. 1203, p. 536.

⁷ Tereza Sinigalia, *De la Matei Basarab la Constantin Brâncoveanu. Repere arhitecturale*, în SCIA, Serie Artă Plastică, 1995, p. 19-23.

Grija deosebită a ctitorului pentru înzestrarea acestui lăcaș, poziția sa specială, apărată de ape, pe care o remarcă Paul de Alep⁸, compoziția ansamblului ne sugerează faptul că Matei Basarab s-a gândit să își pregătească un loc de îngropăciune în această biserică izolată, dar apropiată de București, capitala statului său. Zidită din temelie de el, ea a fost înzestrată darnic de voievod, în raport cu alte ctitorii ale sale⁹.

În afară de obișnuitele, moșii și rumâni și de danii în bani, Matei Basarab și-a înzestrat ctitoria, ce părea preferată în primul deceniu de domnie, și cu obiecte de mare preț, cum ar fi *Tetraevanghelul* slavon copiat și cu miniaturi de popa Vlaicu, special executat pentru mănăstire¹⁰.

În timp, Matei Basarab și-a schimbat intenția¹¹, cerând să fie înmormântat în mica și retrasa Arnotă, alături de rămășițele pământești ale părintelui său, Danciul vornicul. Mănăstirea continuă să ducă o existență prosperă și după moartea lui Matei Basarab, documentele succedându-se până în jur de 1755¹², după care intră sub administrarea Mitropoliei Ungrovlahiei: Arhimandritul Filaret, viitorul mitropolit, se va îngriji de restaurarea sa, reparând biserica, refăcând turlele, pictura interioară și chiliile, înălțând clopotnița și zidind un nou arhondaric.

În 1817, biserica este pictată din nou, în spiritul vremii, de zugrăvi din școala locală organizată aici.

Între 1908 și 1915, fostul Mitropolit primat al României Ghenadie Petrescu, stabilit forțat la Căldărușani, restaurează întreaga mănăstire. Cele mai importante modificări sunt la nivelul cetății mănăstirești: chiliile de pe laturile de sud și nord primesc un cat nou de zidărie (într-un tablou al lui Nicolae Grigorescu, din anii '50 ai secolului al XIX-lea, nu apăreau decât

Ghenadie Petrescu

⁸ În *Călători străini despre țările române*, vol. VI, București, 1976, p. 235.

⁹ N. Veniamin, *Ctitoriile lui Matei Basarab*, București, 1982, p. 51-52, sub voce *Căldărușani*.

¹⁰ Tereza Sinigalia, *Miniaturile popei Vlaicu zugravul*, comunicare 1984, manuscris; idem, *Popa Vlaicu zugravul – miniaturist și pictor de icoane*, comunicare 1986, manuscris.

¹¹ Tereza Sinigalia, *Mănăstirea Căldărușani, sat Lipia, comuna Gruiu, jud. Ilfov*, în *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească 1600-1680*, vol. II, București, 2004, p. 30-54.

¹² C. Jalbă, *Mănăstirea Căldărușani*, București, 1965, p. 9.

cu un nivel de zid și unul de lemn) precedat de câte o galerie deschisă, cu arcade de zid semicirculare descărcate pe coloane scunde cilindrice. Galeria de la catul inferior, cu mai puține arcade, are un aspect mai robust datorat diametrelor mai mari ale arcelor mai înalte, descărcate pe stâlpi de secțiune aproape pătrată. Cu aceeași ocazie, se construiește trapeza cu paraclis în axul est-vest al incintei, care astăzi adăpostește muzeul de icoane, iar pe latura de vest, se reface turnul-clopotniță.

Biserica închinată Sfântului Dimitrie este unul din cele mai mari edificii, 25,5 m lungime, 13,80 m lățime la interior în dreptul absidelor și 10,20 m la nivelul pronaosului supralărgit – fiind singura de acest tip din lungul șir de ctitorii ale voievodului. Ca o noutate față de tipul arhitectonic Argeș – Radu Vodă, la Căldărușani apare și pridvorul vestic. Pridvorul va reveni la multe dintre bisericile de mănăstiri ctitorite de Matei Basarab, Căldărușanii fiind prima dintre ele. Singurul ancadrament original este cel de la intrarea în pronaos, completată cu informații privind restaurarea din 1915: „Acum restaurată în totul de către IPS Mitropolit al Ungrovlahiei D.D. Ghenadie Petrescu, fost Primat al României, 1915 mai 23”.

Pictura actuală este în cea mai mare parte executată de pictorul Dimitrie Belizarie, în stil pseudo-bizantin, realizată cu ocazia restaurării încheiate în 1915; la rândul ei a fost restaurată de pictorul Ion Musceleanu, în 1960. Dimitrie Belizarie a păstrat *Tabloul votiv* al ctitorilor, din pronaos, pictat în 1817, reprezentându-i pe Matei Basarab și Doamna Elina și a adăugat familia regală, regina Elisabeta cu principesa Maria și regele Carol, precum și pe Mitropolitul Ghenadie Petrescu. După cum vedem, începutul de secol XX la Căldărușani este marcat de figura acestui înalt prelat ortodox.

Ansamblul a avut de suferit de pe urma cutremurului din 1940 și a fost restaurat în anii 1950 de către arhitectul Ștefan Balș, care a căutat să dea fiecărei unități componente un aspect compatibil cu cel al momentului ridicării, dar să păstreze și o anume unitate a ansamblului.

Prima incintă-cetatea

Incinta nu a fost ridicată în același timp scurt (de trei luni) ca și biserica. Structura ei introduce în concepția spațiilor monastice din Țara Românească o gândire nouă, cea bazată pe crearea unui *ax de simetrie* reprezentat de biserică și de turnul clopotniță, rezolvare adoptată și de alte monumente din epoca lui Matei Basarab (Câmpulung, Negoiești), dar și de cele din vremea lui Șerban Cantacuzino și a lui Brâncoveanu, care preiau numai o soluție deja

experimentată și o desăvârșesc. Ea impune, de altfel, și ordonarea diferită a diverselor construcții din incintă, mai riguroasă și cu mai clara marcarea a accentelor valorice și volumetrice¹³.

În spiritul acestei noi ordini spațiale, care trimite deja spre o rigoare de tip renașcentist, casa domnească se afla pe latura de vest, adosată zidului în porțiunea sa sudică, ridicată deasupra pivniței de vinuri, după cum aflăm dintr-o catagrafie din 1862¹⁴. La acea dată casa se compunea din 10 odăi, „din aceste odăi se deosebește un salon mare în capul scării de intrare”, având și un etaj superior cu 21 camere, „din care una este liberă și una este biblioteca și un salon mare, fostă școală de pictură”¹⁵. Accesul la pivniță era neobișnuit: „Supt clopotniță se află o poartă mare de stejar, unde răspunde și gura pivniței cei mari și gura beciului unde se păstrează sarea”¹⁶. Mențiunea acestui ultim „beci” reflectă situația specială a mănăstirii, care, încă din vremea ctitorului său, beneficia de importante cantități de sare din ocna de la Ghițioara¹⁷, danii reînnoite de Alexandru Ipsilanti în 1775, când bolovanii proveneau de la Telega¹⁸.

La restaurarea din 1908-1915, efectuată sub supravegherea fostului Mitropolit Primat al României Ghenadie Petrescu și sub îndrumarea Comisiunii Monumentelor Istorice, clădirile domnești au fost refăcute, re compartimentate, în colțul de nord-vest au primit un foișor deschis, în concordanță cu șirurile de arcade ale galeriei pe două niveluri de pe laturile interioare de nord și de sud. Schimbate au fost și dimensiunile clopotniței – pe care, în 1905, Nicolae Iorga o vedea ca pe „un turn mare ca acela de la biserica din Câmpulung”¹⁹ – și care este acum mai scundă și strivită de clădirile cu două niveluri care o sufocă lateral.

¹³ V. Drăguț, *Arta românească*, p. 366; M. Ispir, *Arhitectura din Țara Românească între academism și industrie artistică*, în *SCIA*, Serie Artă Plastică, 1996, p. 37-46. M. Ispir pornea de la o comparație între structura geometrică a planurilor ansamblurilor mănăstirilor Hurezi și Văcărești, primul fiind considerat înnoitorul în materie de simetrie.

¹⁴ N. Veniamin, *op. cit.*, p. 54.

¹⁵ *Ibidem*.

¹⁶ *Ibidem*.

¹⁷ *Catalogul documentelor Țării Românești*, vol. VI, doc. 81, p. 51 - 1645 martie 28.

¹⁸ V. A. Urechia, *Istoria Românilor*, vol. II, p. 66-68.

¹⁹ N. Iorga, *Sate și mănăstiri din România*, București, 1905, p.210. În conformitate cu cele spuse de N. Veniamin (*op. cit.*, p. 53), turnul-clopotniță a fost refăcut de egumenul Filaret, viitorul mitropolit.

„Ca primă mănăstire întărită din seria ctitoriilor „de câmpie” ridicată de Matei Basarab, Căldărușanii vor marca din unele puncte de vedere și lăcașurile din aceeași zonă ridicate în deceniul 1640-1650, constituindu-se în ceea ce am numit cu alt prilej un model”²⁰.

Un alt detaliu important, ce-i aduce o valoare considerabilă mănăstirii Căldărușani, este legat de opera pictorului Nicolae Grigorescu. După ce făcuse ucenicie pe lângă Anton Chladek și pe lângă fratele său mai mare, Gheorghe, după ce pictase la Băicoi, dar înainte de a pleca să realizeze ansamblurile de la Zamfira și Agapia, fiind încă foarte tânăr (născut la 15 mai 1838), Nicolae Grigorescu a ucenicit la Mănăstirea Căldărușani. În perioada 1854-1855, în care Grigorescu a locuit și a lucrat la Căldărușani alături de unul din dascălii săi, monahul Evghenie Lazăr, este perioada în care tehnica lui s-a rafinat, desenul devenind mai sigur și mai sugestiv. În perioada de ucenicie pictorul s-a preocupat în mare măsură de portret, pe care l-a cultivat cu eleganță și rafinament în cele zece icoane expuse în Muzeului Mănăstirii Căldărușani.

A doua incintă

Mănăstirea Căldărușani a fost încă din 1690 utilizată ca închisoare pentru adversarii politici²¹. Unul din aceștia a fost Mitropolitul Ghenadie Petrescu, cleric ortodox român, născut în 1836 la București, în familia unor comercianți. A intrat ca frate în 1854, la 18 ani, la mănăstirea Căldărușani, fiind tuns în monahism în anul 1858. În 1869 este hirotonit preot, iar în 1870 devine mare eclesiarh al Catedralei mitropolitane. La 14 martie 1876 a fost ales episcop eparhiot pentru Episcopia Argeșului, aceeași eparhie. Ridicat la rangul de Mitropolit primat al Țării Românești, în 18 mai 1893, a urmat în scaun mitropolitului Iosif Gheorghian (1829 - 1909) ce se retrăsese din cauza neînțelegerilor cu guvernul conservator ajuns la putere. În anul 1895, în urma alegerilor, guvernul conservator cade, fiind înlocuit cu un guvern liberal condus de Dimitrie A Sturdza. În aceste condiții, se pune acut problema readucerii lui Iosif Gheorghian pe scaunul de mitropolit primat. Judecat pe 20 mai 1895 pentru acuzații neîntemeiate - inovații în cult, ierosilie, arghirofilie - mitropolitul Ghenadie a fost caterisit și exilat la mănăstirea Căldărușani.

Înlăturarea sa a fost primită cu nemulțumire de credincioși. În urma manifestațiilor acestora, dar mai ales datorită intervențiilor lui Ghenadie pe

²⁰ Tereza Sinigalia, *op. cit.*, în *Repertoriul arhitecturii în Țara Românească 1600-1680*, vol. II, p. 30-54.

²¹ Radu Popescu, *Istoriile domnilor Țării Românești*, în *Cronicari munteni*, vol. III, București, 1984, p. 112; „iar la a doua domnie, au spart acea mai mică [biserică ridicată de bunicul său, n. T.S.] și au făcut aceasta mare, ce iaste până acum”.

Fațada pinacoteca (2000)

lângă țarul Nicolae al II-lea, Carol I cere guvernului să rezolve problema mitropolitului destituit. Deși a fost reabilitat în 1896, Ghenadie Petrescu nu a mai fost înscăunat mitropolit. A rămas în schimb stareț al mănăstirii Căldărușani, unde cu sprijinul financiar al regelui Carol I și sub supravegherea Comisiunii Monumentelor Istorice mitropolitul Ghenadie a putut iniția și realiza refacerea clădirilor mănăstirești lăsate în paragină după secularizarea averilor mănăstirești și a pus bazele actualei colecții a pinacotecii. A murit la 31 august 1918, fiind înmormântat la Căldărușani, având aici, în continuare, un oarecare statut de domiciliu forțat, lăsând mănăstirii colecțiile sale, în locuința sa monahală, devenită prima și singura pinacotecă românească cu caracter religios din țară, cu portrete pictate ale unor prelați. Unicitatea acestei colecții și al clădirii muzeului este foarte puțin cunoscută.

O mare parte dintre tablouri sunt semnate de pictorul Sava Henția, de pictori inițiați la Școala de la Căldărușani, de pictorul I. Bărbulescu etc. Pe lângă tablouri pictate, colecția mai conține litografiile, fotografiile de epocă, obiecte personale ale starețului, mic mobilier.

Clădirea pinacotecii este o construcție independentă din cadrul incintei a II-a a mănăstirii, formând în plan, alături de alte pavilioane independente, construite în jurul primei incinte fortificate a mănăstirii, un traseu concentric în jurul „cetății”. Modernitatea acestor mici pavilioane-clădiri este vizibilă în raport cu nucleul medieval central al mănăstirii, fiind rezultatul interferențelor arhitecturale occidentale intrate în Țările Române prin Regulamentele Organice.

Ferestrele din parterul pinacotecii, în arc de cerc aplatizat, se întâlnesc în întreaga arhitectură neoclasică domestică din occidentul european, în special din Imperiul Austro-Ungar.

Clădirea Pinacotecii care adăpostește colecția de picturi este în prezent obiectul unor lucrări de restaurare, încă nefinalizate. Proiectul de restaurare²² actual, avizat încă din anul 2000, reactualizat în 2010, din care s-a executat până la această dată, în proporție de 40%, respectiv structura și parțial arhitectura, a relevat prin studiile și cercetările pluridisciplinare elaborate în 2000, că fosta Stăreție, actuala clădire a Pinacotecii, a fost construită în două etape istorice.

Pivnița atestată în a doua jumătate a secolului XVIII, constituie partea cea mai veche a clădirii, fiind din epoca medievală. Ea și-a păstrat funcțiunea de cămară de alimente, de-a lungul timpului.

Demisolul face parte din volumul construit în prima jumătate a secolului XIX și are intrare separată de restul construcției (la cota -2,71), fiind situat la un nivel intermediar de călcare între pivniță și parter. Acest etaj parțial și intermediar, extins probabil la începutul secolului XIX, adăpostește spații gospodărești. Prin refuncționalizarea spațiilor demisolului, acestea vor avea menirea de a primi vizitatori pinacotecii, pe întreaga perioadă a anului și vor adăposti spații tehnice cu dotări moderne și garderoba. Scara nouă, interioară, deja executată la roșu, pornește de la cota demisolului, trece prin parter și ajunge la mansardă, având rolul de a lega toate etajele între ele, pe verticală.

Parterul întins pe întreaga suprafață a clădirii, peste demisol la N-E și peste pivniță la N-S, cuprinde colecția propriu-zisă a pinacotecii, în camerele în care au fost așezate de Ghenadie Petrescu. Parterul are două accese. Unul principal, direct din aleile principale ale curții mănăstirii și unul secundar printr-o scară exterioară de lemn, aflată de-asupra accesului la demisol, pe fațada secundară, de vest. Accesul secundar se poate folosi în anotimpurile friguroase pentru a se vizita pinacoteca și pentru a se ajunge în mansardă la apartamentul pentru oaspeți sau la camera multivalentă. În legătură cu acest acces secundar se află camera custodelui și o cameră de supraveghere informatizată a exponatelor. Sălile de expunere ale pinacotecii vor rămâne în continuare aceleași, dar cu amenajări specifice unui astfel de spațiu. Accesul principal se va folosi ocazional cu prilejuri deosebite, pentru a se evita murdărirea pardoselilor prin accesul direct din curte și dereglarea microclimatului în

²² Proiect „Restaurare, consolidare, punere în valoare, pinacoteca Mănăstirii Căldărușani, județul Ilfov” întocmit de SC Crin Deco SRL, proiectant general, director arh. Crina Miclea, șef proiect arh. Ruxandra Nemțeanu, proiectanți: arh. Crina Miclea, arh. Corina Țuțuianu, ing. Laurențiu-Tudor Spoyală, ing. Șerban Medianu, arhg. Sergiu Iosipescu, arhg. Raluca Iosipescu, pictor restaurator Dana Postolache etc.

sălile de expoziție în perioadele cu temperaturi de vârf. Cele două logii închise, din parter, vor oferi vizitatorilor puncte de contemplare a lacului și a zonelor naturale înconjurătoare. Numărul minim de vizitatori ai pinacotecii a fost evaluat la cca 50 de persoane săptămânal în lunile de vară și 30 de persoane săptămânal în lunile de iarnă.

Mansarda, inițial un pod neutilizat, a devenit prin introducerea scării interioare, cu legătură directă între etaje, funcțiunea de reprezentare, în scopul de a prilejui evenimente culturale și mondene. Mansarda va dispune de un apartament pentru oaspeți, de o cameră multivalentă care poate fi folosită ca spațiu de lectură, audiții pentru călugări și vizitatori, reuniuni religioase la hramuri etc.

Evocarea personalităților care au marcat existența mănăstirii Căldărușani va fi unul din principalele preocupări spirituale pentru programul pinacotecii, fosta locuință a înaltului prelat Ghenadie Petrescu.

În incinta a II-a, în nord-estul șirului de pavilioane ce formează această incintă, se află și o construcție parter și pod, ridicată probabil în perioada interbelică, a începutului de secol XX. Aici, azi, își desfășoară activitatea Observatorul Geodinamic Căldărușani, instituție creată în 1961, în cadrul Academiei Române. Conceput în cadrul Centrului de Cercetări Geofizice al Academiei Române, cu ocazia eclipsei totale de soare din 15 februarie 1961, într-o clădire ce făcea parte din complexul mănăstiresc Căldărușani, aici au

fost efectuate primele înregistrări ale variațiilor în timp ale câmpului gravitic din țara noastră, ale seismelor din zona munteană. Clădirea observatorului are și ea o istorie nescrisă, poartă și ea urma unor evenimente care ar trebui evocate, similare cu cea a pinacotecii. Aici au fost cazați, cu domiciliu forțat, înalții prelați greco-catolici, care au refuzat trecerea la ortodoxie, în urma ordinului lui Stalin și stalinistilor români, concretizat prin Decretul nr. 358 din 1 decembrie 1948, de interdicere a practicării cultului greco-catolic și de desființare a bisericilor lor, în zona de influență sovietică. Episcopul greco-catolic Iuliu Hossu, arestat la 28 octombrie 1948, a fost închis

Episcopul Iuliu Hossu

pentru o scurtă vreme la Mănăstirea Căldărușani, în mica clădire, menționată mai sus, iar în 1950, a fost transferat la penitenciarul din Sighet. În anul 1955, a fost dus din nou la Căldărușani, unde a stat cu domiciliu obligatoriu până la sfârșitul vieții. Aici, episcopul greco-catolic s-a consacrat rugăciunii, meditației și unei munci dificile, în clandestinitate, pentru viitorul Bisericii Greco-Catolice, interzise. La 28 aprilie 1969, a fost creat cardinal *in pectore* de către Papa Paul al VI-lea. A murit în 28 mai 1970, ultimele lui cuvinte fiind: „Lupta mea s-a sfârșit, a voastră continuă”. Aceste cuvinte justifică memorialul dedicat Mănăstirii Căldărușani, ca loc de pelerinaj și evocare a unor personalități istorice uitate.

ABSTRACT

Memorial of the Căldărușani Monastery in Ilfov County

The Căldărușani Monastery is located in the former Vlăsiei Woods, along River Pociovaliștei – right affluent of the Ialomița–, where this water course forms the Căldărușanilor Lake. The monastic compound developed in the small peninsula, about 0.3 km long, with east-west orientation, surrounded from three sides by waters. The main construction of the compound founded by Matei vodă Basarab is what has been referred to as the “fortress” – the quadrilateral precinct containing the large church, to which access was provided by means of the gateway topped by the gate tower. A second monastic precinct, exterior to the “fortress” was created later on. The Căldărușani Monastery was already in the 1690 used as prison for the political adversaries. With the financial support of King Carol I and under the supervision of the Commission for Historical Monuments, the metropolitan bishop Ghenadie could initiate and finalize the remaking of the monastic buildings. He dies in August 1918, with forced domicile in Căldărușani, leaving the Monastery his collections nowadays organized as an art gallery. The building of the art gallery is at present subject to less common restoration works which are worth a detailed presentation.